

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

8 An montes, qui com[m]uniter in Jtalia dicuntur pietatis, sint liberi et
im[m]unes ab omni labe Vsura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

cum debeat post sententiam iudicis; tunc enim tuta conscientia potest Titius exigere vitæ remissionem; quia non est debita in conscientia ante sententiam iudicis. Sed dicendum breuiter est. si damni restitutio reuera est debita ex iustitia, tunc nequit ex mutuo in pactum deduci remissio damni; quia alioqui exigeretur lucrum vi mutui. Quia verò poena non debetur nisi post sententiam iudicis, sicut licet Titius potest exigere reconciliationem gratiæ, sic etiam potest exigere remissionem poenæ, potius ex vi amicitiae, quam ex iustitia.

Decimoquinto quaeritur, An sit usura, si mutuator ex mutuo exigit vitæ sortem, vt sibi soluantur aliquid aliud, quod debet alioqui ipsi mutuatarius. Respondetur ex communi sententia, si mutuatarius debeat ex iustitia, tunc licet potest mutuator exigere; quia tunc non exigitur illud vi mutui, sed vi iustitiæ. Verbi gratia: si mutuum tibi decem, vt mihi soluas alia decem, quæ mihi ex iustitia debes, quia ea mihi antea surripueras, vel ea apud te ego deposueram. Medina de reb. per usur. acquisitis, quæ 7. Sorus lib. 1. de iust. quæ 1. art. 2. Si verò mutuatarius tantum debeat lege caritatis, non iustitiæ, tunc usura est mutuaræ ex pacto, vt mutuatarius illud debitum soluat; quia vi mutui imponitur mutuatario præter sortem, cuius alia obligatio soluendi debetur, ad quod lege tantum caritatis tenebatur. V. g. usura esset, si ego morbo laborans mutuarum Titio medico, vt mihi mederetur ex pacto, cum non sit alius, qui velit, aut possit id præstare. Item si mutuum tibi ex pacto, vt me ab iniuria mihi parata defendas, cum non sit alius, qui velit, aut possit me tueri. Medina de reb. per usur. acquisitis, quæ 1. Intelliguntur ista duo, que prouit Medina, quando medicus non tenetur me curare ex officio, vel iustitia, & quando alius non tenetur me defendere ex officio, vel iustitia. Sequitur ex dictis, posse me licet, si tibi mutuum, deducere in pactum, vt desistas à vexatione, qua me vexas contra iustitiam; quia nihil aliud est, quam redimere iniquam meam vexationem; si tamen ius habes me vexandi, tunc non possum licet in pactum deducere ex mutuo, vt ab ea desistas vexatione.

An Montes, qui communiter in Italia dicuntur Pietatis, sint liberi, & immunes ab omni labe usuræ.

CAPVT VIII

DE hac re agunt Auctores, qui sequuntur: Thomas Boninignus, Iacobus Naclantus, Sor. lib. 6. de iust. quæ 1. art. 6. Nauar. c. 17. nu. 217. Medina. tract. de reb. per usur. acquis. quæ 10. Siluest. verb. usura, s. q. 4. Laurent. de Rodulphis tract. de usuris, p. 3. nu. 12. Item de eadem re alium scripsit Caietanus, qui existat inter eius opuscula tom. 2. tract. 6.

Primo notandum, praxim huiusmodi Montium esse frequentem. Titius v. g. princeps, vel loci dominus, vel potens opibus, vel aliqua Communitas ex arario publico, vel elemosynis, & largitionibus priuatorum ciuium, donat, aut relinquit ex testamento certam pecuniæ summam certo euidam loco, vel alteri communitati, eâ lege, vt ex illa pecuniarum summa, mutuum detur pauperibus, & quibuscumque indigentibus, sufficienti, & certo aliquo pignore accepto à singulis mutuatariis: & eâ etiam lege, vt ipsi mutuatarij exiguum aliquod lucrum soluant singulis mensibus pro ratione quantitatis mutui; quod lucrum accipitur pro stipendio ministrorum Montis, qui habent curam custodiendi Montem, & accipiendi pignora, conseruandi, & restituendi pignora, tempore opportuno.

Secundo notandum, in praxi, huiusmodi Montium pietatis esse leges sequentes: Prima est, vt ex pecunia Montis, qui est semper certus quidam pecuniarum cumulus, detur mutuo singulis indigentibus vique ad decem auteos ad an-

num soluendos, vel ad summum intra duos annos.

Secunda lex est, vt mutuatarius der Monti idonea pignora, quæ tranfacto tempore statuto; ad solutionem mutui statim vendantur, si mutuatarius non soluat: vt ex pretio pignoris, soluantur Monti pecunia debita, & reliquum domino pignoris restitatur.

Tertia lex est, vt mutuatarij singuli soluant vitæ sortem certum lucrum singulis mensibus pro ratione pecuniæ mutuatæ; vt ex hoc lucro soluantur stipendium ministris Montis, qui curam habeat scribendi quid cuique mutuo detur, & accipiendi à mutuatariis pignora, conseruandi, restituendi, & vendendi. Item, vt ex eo lucro soluendo, soluantur ceteræ expensæ necessariæ pro custodia, & conseruatione Montis. Nam domus conducitur ad pecunias Montis, & pignora mutuatariorum retinenda. Itē emitur arca, qua pecuniæ asseruantur. Item conficiuntur libri, in quibus omnia scribuntur.

Tertio, huiusmodi Montes pietatis aliquando constituuntur ex bonis donatis, siue relictis ab aliquo Principe, vel Domino, vel homine diuite; aliquando ab aliqua communitate: & hoc vel ex elemosynis, & contributione ciuium, vel ex bonis, siue arario publico ipsius Communitatis.

His prænotatis, quaeritur inter Auctores, An huiusmodi Montes, cum tribus suprapositis legibus sint liberi ab omni usura? In hac re Siluest. ait rem esse dubiam. Caietanus loc. cit. asserit non esse liberos, quia tertia supraposita lex est vitatoria: eandem sententiam securus est postea Sorus loco citato. Vnde ambo contendunt, Montes Pietatis, vt licet sint, debere constitui absque vilo onere imposito mutuatariis, vt soluant vitæ sortem aliquid pro stipendio ministrorum Montis. Aiuunt enim hoc onus pertinere ad ipsum Montem Pietatis. Quod si illis obiciatur, ex hoc onere necessario sequi, vt Mons ipse aliquando minuat, immo aliquando in totum absumatur: quod cedit in damnum pauperum, & aliorum mutuo indigentium. Respondent, eum, qui Montem constituit, si velit, vt Mons ipse in perpetuum duret, relinquere debere aliquid vitæ sortem pro expensis, & custodia ipsius Montis.

Probant autem esse usurarium, si mutuatarij aliquid vitæ sortem soluere conentur. Primo, quia usura est, si mutuator aliquid lucrum vitæ sortem exigit. Secundo, quia alioqui cuiuscumque priuato liceret certam pecuniam deputare ad mutuantum pauperibus, cum pacto, & onere, vt ipsi pauperes aliquid soluant pro conseruatione illius pecuniæ. Tertio, quia mutuator eo ipso, quod mutuat, tenetur gratis illud ipsum officium præstare: ergo si Montem constituit ad mutuantum pauperibus, tenetur eum gratis constituere.

Secunda opinio asserit, Montes cum suprapositis legibus, & conditionibus esse liberos ab omni labe usuræ: quæ opinio est communis, & vera. Eam defendunt Nauar. Antonin. Medina. & ceteri superius nominati Auctores. Et ratio huic fauet manifesta: quia licet, quod mutuatarij soluunt, ex vi mutui non soluitur, sed propter expensas ipsius Montis, & consequenter soluitur ratione damni emergentis: alioqui enim Mons ipse, vel ex parte, vel in totum periret. Cum verò obicitur: is, qui Montem constituit, tenetur aliquid relinquere pro istis expensis. Contra hoc est argumentum; quoniam fundator Montis simpliciter donatione fecit totius pecuniæ, quam in Monte reliquit; nec amplius, semel donatione factâ, dominium, vel ius aliquod habet pecuniæ donatæ: ergo ad illum non pertinet montem conseruare: Quare necesse est, vt hoc onus pertineat ad ipsos mutuatarios, in quorum bonum Mons est pietatis constitutus, & pro quibus est Mons obligatus: ita vt ius habeant petendi mutuum à Monte. Præterea Montes isti sunt approbati Romanorum Pontificum Bullis; vt à Paulo II. Sixto IV. Innocentio VIII. Alexandro VI. & Iulio II. vt ait Nauar. & denique in Concil. Lateranen. sub Leone X. Sess. 10. existat Bulla, vbi approbatur. Dices cum Caiet. & Soto, in istis locis, solum approbati Montes pietatis in generali,

non in speciali; hoc est, approbati factos conditionibus, & pactis debitis, & licitis. Respondetur, in Concilio Later. predicto approbati Montes pietatis erectos cum tertia si praeposita lege, & conditione, ut ibi habetur expresse ea conditio. Item ibi approbantur hi Montes ad tollenda dubia, quae erant inter Doctores, circa horum Montium iustitiam; & dubium totum erat de tertia supradicta conditione: ergo illi approbatur ea conditio. Non bene igitur Caietan. & Sotus affirmant illam conditionem esse usurariam.

Deinde dices cum Soto, solum approbati onus, & patet, duo mutuatarij solvunt aliquid ultra sortem pro ministris Montis, id est, ut interpretatur Sotus, pro obligatione, qua ministri Montis mutuae tenentur indigentibus. Respondetur, falsam esse huiusmodi glossam; quia in Bulli Pontificis, & Concilio dicitur, ut mutuatarij solvant aliquid pro ministris, & expensis ipsius Montis; & pro ipsius Montis indemnitate. Si infles cum Soto, & Caietano, non omnia illius Concilii decreta esse vfu recepta. Respondetur, hoc posse locum habere in penis, censuris, & aliis decretis iuris tantum humani ibi editis. At verò quaestio, utrum Montes isti sint liciti, an non, est quaestio fidei, & morum: ergo si Concilium definit esse licitos, nemo potest oppositum docere. Immo ibi ex communicationis latae sententiae poena imponitur contra eos, qui oppositum praedicare, siue disputare, verbo, vel facto ausi fuerint.

Quarto obicies cum Soto, huiusmodi quaestionem non pertinere ad fidem; quia Concilia, & Pontifices non possunt aliquid statueri tamquam dogma Fidei, nisi ex sacris Litteris colligendo. Respondetur, Sotum in hoc esse caute legendum: ait enim, ad fidem pertinere, utrum usura sit licita, an non; quia ex sacris Litteris colligitur esse prohibita: sed non esse quaestionem fidei; nec posse Romanos Pontifices, aut Concilia definire in speciali, utrum hic contractus, vel ille sit usurarius; quia haec, inquit, quaestio solum est Philosophiae moralis. Sed certe in hoc falsus est Sotus: nam alioqui ad Ecclesiam non pertineret statuere utrum hoc, vel illud factum sit peccatum, nec ne. Item in multis materis, Pontifices, & Concilia statuerunt hoc, vel illud esse illicitum. Item suppositis his, quae sacrae Litterae tradiderunt de usura, per necessarium, & evidentem consequentiam potest colligi, hunc, vel illum contractum esse usurarium, & consequenter potest Ecclesia statuere esse, vel non esse usurarium contractum.

Ad argumenta ergo Caietani, & Soti, respondetur: ad primum, quod mutuatarij solvant Monti pietatis ultra sortem, non solvunt vi mutui, sed ratione damni emergentis: nimirum pro expensis, & stipendiis ministrorum Montis. Ad secundum; si mutuator pecuniam destinet ad mutuum indigentibus, retinendo apud se dominium illius, interim dum parata est ad mutuandum, nequit aliquid exigere à mutuatariis pro conseruatione illius pecuniae; quia est pecunia ipsius mutuatoris; & ipse tamquam dominus, suis expensis debet illam conseruare: nam sicut illam liberè destinavit ad mutuandum; ita etiam pro libito potest illam destinare ad alios vsus, & eam repetere quando voluerit, tamquam pecuniam suam: in hoc enim iniuriam non facit pauperibus, vel aliis indigentibus mutuo, qui nullum adhuc ius acquisierunt ad illam pecuniam.

Secus verò est de fundatore Montis pietatis: nam hic absolute donauit bona, quae in monte constituit: nec potest ea inde detrudere, aut repetere, & mutuatarij ius acquisierunt ad bona montis: & ideo ipsi tamquam ius habentes ad montem, debent montem conseruare. Ex dictis patet tertij argumenti solutio. Nam fundator Montis postquam Montem crexit, non est mutuator, nec est amplius dominus Montis: vade non tenetur eum conseruare suis expensis.

* * *

Alia quaedam quaestiones de Monte Pietatis diluuntur.

CAPVT IX.

PRIMO quaeritur, An si quid quoto quoque anno superfluit ex lucris, quae ultra sortem mutuatarij solvunt, possit accrescere in bonum ipsius Montis? v. g. singulis singulos mutuatarios ultra sortem, soluere ad rationem trii pro centum; & quia in expensis, & stipendiis ministrorum Montis, solum sufficiunt duo, factum est, ut in fine anni ex tribus, quae solvunt mutuatarij singulis, superfluit vnum. Quaeritur modò, an illud vnum accrescat Monti? Ratio dubitandi est, quia si accrescat Monti, cedit totum hoc in bonum ipsorum pauperum. Respondetur, non posse accrescere Monti: tunc enim potest Mons locupletari, vel maior fieri ex lucris, quae exigit ultra sortem à mutuatariis: nam, ut capite praeced. diximus, huiusmodi lucrum solum solui debet pro expensis, & stipendiis necessariis ipsius Montis. Vnde Mons ex huiusmodi lucris potest se indemnem conseruare: non tam se locupletare, siue augere.

Si roges, cui igitur restituendum est illud vnum, quod superfluit? Respondetur, singulis mutuatariis, à quibus est acceptum, quia soluerunt ultra id, quod tenebantur soluere. Obstat: certo sciri non potest quinam sint mutuatarij, quoniam sunt multi, & aliqui mortui, alij verò abentes, alij ignoti. Respondetur, tunc restitutionem esse faciendam iuxta regulas communes. Nam quando creditor est ignotus, vel incertus, restituo fieri debet pauperibus, siue in pios vsus: & ita si mutuatarij sint ignoti, vel incerti, tunc illud, quod superfluit in monte, cui restitui deberet pauperibus, vel in pios vsus conferri: consequenter potest applicari eidem Monti, quia ipse Mons est Mons Pietatis, vnde pauperes, & regentes adiuvantur.

Notandum est, quandocumque experientia notum fuerit, ex tribus, quae mutuatarij soluere coguntur, vnum superfluit: quia duo tantum sufficiunt pro expensis, & stipendiis Montis, tunc in posterum nequeunt exigi à mutuatariis tria ultra sortem; quia pro expensis non sunt necessaria tria, sed duo tantum: & rursus, quando notum fuerit, non sufficere duo: tunc possunt exigi tria; & denique tot, quot fuerint necessaria pro expensis ministrorum Monti necessariis.

Secundo quaeritur, An possit ciuitas compellere ciues, ut contribuant ad montem, & deinde fieri, ut mutuatarij solvant lucrum ciuibus contribuentibus ad rationem quinque pro centum, ita ut mutuatarij soluere cogantur septem pro centum; nimirum quinque ciuibus contribuentibus, & duo ministris Montis pro stipendio ipsorum? Lupus Gemianus tract. de usura. commen. 3. §. 3. num. 84. respondet esse hoc licitum, & citat pro hac sententia Laurentium de Rodolphis in c. Consultus de usuris, n. 4. & Lap. alleg. 137. nu. 1. Alex. in litem, quia. §. i. m. 2. ff. de Pactis. Abb. in c. In ciuitate, de usura. in fine.

Sed notandum est, in huiusmodi dubio multa contineri, de quibus est sigillatim dicendum. Primum quaeri potest, An ciuitas, in bonum indigentium mutuo, possit Montem erigere, ita ut faciat ciues contribuere mutuando? Item, An possit montem erigere, ita ut faciat ciues Monti ipsi contribuere, emendo censum super ipsius ciuitatis, & montis bonis? Circa primum horum modum, in mutuando, praxis est ista, ut ciues contribuendo mutuent, ita ut ex contributione fiat magnus quidam numerus pecuniarum, ex quo singulis indigentibus detur mutuo certa summa pecuniae: & mutuatarij teneantur ultra sortem, non solum soluere duo, vel tria pro expensis ministrorum Montis, sed etiam ad rationem quinque pro centum; solvant ipsi, qui contribuerunt mutuando ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. & hic modus non videtur esse licitus; quia non in omnibus ciuibus, qui contribuant, est lucrum ces-

sans,